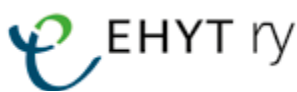

Juteltaisko?

Keskustelevat oppitunnit ja vanhempainilta
5.-6. luokkien päihdekasvatukseen

õnni-hanke

Käsikirjoitus:

Jenni Helenius, laatupäällikkö, Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Oppitunti- ja vanhempainiltamallin pilotointiryhmä:

Anne Ahlefeldt, projektipäällikkö, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Charlotta Hagman, aluetyöntekijä, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Melody Karvonen, monikulttuurisuuden asiantuntija, Suomen Vanhempainliitto

Oppituntimallin kommentoijat:

Kristiina Hannula, johtaja, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Ari Inkinen, kehitysjohtaja, Suomen NMKY:n liitto
Marko Kailasmaa, toiminnanjohtaja, Raittiuden Ystävät ry
Eeva Kolttola, asiantuntija, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Verna Kotiranta, koordinaattori, Koulutus Elämään -säätiö
Leena Sipinen, päällikkö, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Seppo Soine-Rajanummi, erityissuunnittelija, Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Sampo-Ilmari Tuhkalehto, toiminnanjohtaja, Music Against Drugs ry

Kuvat:

Reetta Helenius

Taitto:

Markkinointitoimisto Sensei

**Oppitunti- ja vanhempainiltamalleihin liittyvät
diasarjat ovat ladattavissa osoitteesta
www.innokylä.fi > anni-hanke**

Johdanto	4
Oppituntien ohjaajalle	5
Oppitunti 1	7
Aloitus ja esittäytyminen	7
Aiheeseen virittävät diat (15 min)	8
Keskustelutehtävä ryhmissä (15 min)	8
Ryhmätehtävän purku (20 min, n. 10+10min)	9
Oppitunti 2	13
Post it -tehtävä: ”tiedoksi vanhemmille” (15 min)	13
Tehtävän purku (15 min)	14
Vanhempainillan tavoitteet ja kulku	15
Vanhempien esittäytyminen ja aiheeseen virittäytyminen (n.20 min)	15
Keskustelu 1: Keskustelua kuvista + purku (n. 45 min)	16
Toteutustapa 1, tarkempi ohje	17
Toteutustapa 2. tarkempi ohje	19
Keskustelu 2. Miten lasten kanssa pitäisi keskustella päihteistä kotona? (10–15 min)	20
Loppupuheenvuoro (5–10 min)	21

Tässä materiaalissa kuvattujen oppituntien ja vanhempainillan tavoitteena on

1. Lisätä keskusteluja alkoholinkäyttöön ja tupakointiin liittyvistä sosiaalisista tilanteista
 - a) lasten ja vanhempien välillä
 - b) eri perheiden vanhempien kesken
2. Kiinnittää vanhempien huomio siihen, että alkoholinkäytön ja tupakoinnin mallit välittyvät lapsille sosiaalisissa tilanteissa

Oppitunnit on tarkoitettu 10–13 -vuotiaille, eli perusopetuksen 5.–6. vuosiluokkien oppilaille. Vanhempainilta on tarkoitettu saman ikäisten vanhemmille.

Tälle ikäryhmälle erityisesti suunnattua ehkäisevän päihdetyön materiaalia on tehty vain vähän. Alakoululaisille ei kannata käyttää täysin samaa opetusmateriaalia kuin yläkoulukäisille, koska niissä viestitään useimmiten rajuistakin päihdekokeiluista ja samalla saatetaan tahattomasti antaa malli riskikäyttäytymiseen. Oppitunneilla tuetaan alakoululaisten omaa ikäidentiteettiä: alakoululaisella ei ole kiirettä päihdekokeiluihin. Vanhemmat ja kasvattajat saattava pohtia, kannattaako heidän kanssaan siksi vielä puhua päihteistä – ettei tulla herättäneeksi mielenkiintoa niihin. Koululaiset kuitenkin näkevät päihteidenkäyttöä ympäristössään, mediassa ja esimerkiksi alkoholimainonnassa. Aikuisten on tärkeää keskustella heidän kanssaan siitä, millaisia päihdekäyttäytymisen esimerkkejä he näkevät ympäristössään, ja mitä he itse ajattelevat muiden päihteidenkäytöstä. Lisäksi on tärkeää saada tietoa päihteiden terveysvaikutuksista, mutta koska se sisältyy myös perusopetuksen opetussuunnitelmaan, tässä tiiviissä oppituntimallissa painotetaan sosiaalisten tilanteiden merkitystä. Aikuisempien nuorten kohdalla sosiaalisten tilanteiden merkitystä ovat tutkineet mm. Lehto ym. (2012) ja Maunu (2012).

Ikäsensitiivisyyden lisäksi toinen periaate oppituntimallien kehittämisessä on pyrkimys kulttuurisensitiivisyyteen. Ihmiset eivät välttämättä elä vain yhden kulttuurin vaikutuspiirissä, vaan heillä saattaa olla kieliryhmänsä myötä yksi kulttuuri ja esimerkiksi harrastustensa, työnsä tai vaikkapa uskontonsa takia muita kulttuureja ja alakulttuureja, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä. Kulttuurisensitiivisyydellä kuitenkin tarkoitetaan tässä oppituntimallissa eniten kielen perusteella määräytyvää kulttuuria, ja toisaalta perheen omaa elämäntapaa, joka muodostuu erilaisista aineksista. Kukin osallistuu keskusteluihin omasta näkökulmastaan käsin, eikä sitä tarvitse avata muille. Keskusteluissa kuitenkin puhutaan kotiin ja asuinympäristöön liittyvistä asioista, jotka ovat mitä suurimmassa määrin kulttuuriin liittyviä, vaikka sitä ei arjessa tulla ajatelleeksi.

Oppituntien pilotointivaiheessa pyrittiin saamaan kulttuurisensitiivistä tietoa siitä, miten tunneilla esiin nostetut alkoholinkäyttöön liittyvät sosiaaliset tilanteet jäsentyvät suomen- ja ruotsinkielisten lasten opetusryhmien keskusteluissa. Oppituntimallissa käytettyjen tehtävien kysymyksenasettelun taustalla ovat oppilaille ja vanhemmille keväällä 2014 toteutettujen kyselyiden tulokset. Oppituntien myötä tarkasteltiin, millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä keskusteluissa ilmenee, ja miten esille tulevia kulttuurisia erityispiirteitä voitaisiin jatkossa ottaa huomioon ehkäisevässä päihdetyössä. Pilotoinnissa todettiin, että suomen- ja ruotsinkielisten koulujen oppitunneilla ja vanhempainilloissa aihetta käsiteltiin samansuuntaisesti, mutta pieniä erojakin esiintyi. *Oppilaiden vastauksista huomiota kiinnitettiin erityisesti siihen, että ruotsinkieliset lapset kertoivat usein vanhempiensa tarjoavan heille alkoholia kotona. Suomenkieliset lapset taas kertoivat vanhempiensa tietävän useimmiten, missä he viettävät vapaa-aikaansa. Tutkimuksissa (mm. Kouluterveytustutkimus) pidetään usein riskinä sitä, että vanhemmat eivät tiedä missä lapsi viettää vapaa-aikansa. Kyselyjen perusteella nämä kaksi aihetta otettiin mukaan vanhempainillan keskusteluissa käsiteltäviin tilanteisiin.*

Vanhempien kyselyyn vastanneista moni ajatteli, että alkoholista ja tupakasta ei tarvitse puhua lapsen kanssa vielä, koska hän ei ole osoittanut olevansa kiinnostunut kokeilemaan niitä. Oppituntimallin tavoitteeksi nostettiin keskustelujen käynnistäminen jo ennen kuin lapsi on osoittanut erityistä kiinnostusta päihteitä kohtaan. Aiheesta voidaan jutella yleisellä tasolla ja näin osoittaa, että asia ei ole tabu.

Yhteiskunnallisen markkinoinnin näkökulmasta oppituntimalli on suunniteltu toteuttamaan oppilaissa ja vanhemmissa yksi käyttäytymismuutos: keskusteleminen alkoholista ja tupakasta niin, että molemmat keskustelevat vertaisryhmissään ja lisäksi kotona keskenään.

Oppituntimalli ja sen pilotointi on tehty syksyllä 2014 osana änni-projektia, joka on Ray:n rahoittama ja EHYT ry:n koordinoima yhteishanke vuosina 2014–2017. Muina toimijoina ovat Koulutus Elämään -säätiö, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Music Against Drugs, Raittiuden Ystävät, Suomen NMKY ja Suomen Vanhempainliitto.

Hankkeessa kehitetään kulttuurisensitiivistä ehkäisevää päihdetyötä 10–13 -vuotiaille ja heidän vanhemmilleen. Hankkeen toteutusalue ja projektiin erityisesti osallistuva kieliryhmä vaihtuvat vuosittain niin, että kaudella 2015–2016 mukana ovat Joensuun venäjänkielinen ja 2016–2017 Vantaan somalinkielinen kieliryhmä.

Oppituntien ohjaajalle

Oppitunteja voi ohjata esimerkiksi koulun oma opettaja, terveydenhoitaja, koulukuraattori, nuoriso-ohjaaja, paikallinen päihdetyöntekijä tai ehkäisevän päihdetyön järjestön kouluttaja – aikuinen, joka on etukäteen pohtinut itse oppitunneilla käsiteltäviä tilanteita. Oppituntien ohjaajan kannattaa varautua keskusteleviin ja päihdeasioita monesta näkökulmasta pohtiviin tunteihin. Tunneilla ei juurikaan ole ”oikeita ja väriä” vastauksia, vaan pohdintatehtäviä, joissa jokainen saa kertoa mielipiteensä. Oppitunnit rakentuvat oppilaiden ryhmäkeskusteluista. Kouluttajan tehtävänä on antaa tehtävien ohjeistukset ja purkaa ryhmätehtävät oppilaiden kanssa. Tämä lähestymistapa mahdollistaa sen, että oppilaiden näkemykset alkoholinkäyttöön ja tupakointiin liittyvistä tilanteista tulevat kuulluksi. Oppitunnin on tarkoitus edistää vuorovaikutusta oppilaiden ja ohjaajan välillä.

Oppituntimallin ensimmäisellä tunnilla keskustellaan sosiaalisista tilanteista, joissa nuoret usein törmäävät alkoholinkäyttöön tai tupakointiin. Menetelmänä on tarinallinen etäännyttäminen. Tarkoituksena on, että oppilaiden ei tarvitsisi kertoa omista kokemuksistaan, vaan he voisivat kertoa näkemyksiään virikekuvien tilanteiden avulla. Osassa tilanteista on kyse nuorten päihteidenkäytön ehkäisemisestä, ja osassa vanhempien nuorille antamasta esimerkistä.

Purkukeskustelussa on tärkeää muistaa etäännyttäminen. Keskustellaan kuvien henkilöistä, mietitään mitä tilanteessa on voinut tapahtua. Miltä tilanne tuntuu, ja mitä se oppilaiden mielestä kertoo henkilöiden välisestä suhteesta. Tarkoitus ei myöskään ole, että kenenkään kotiasioita puidaan kaikkien kuullen. Sen sijaan tarkoitus on keskustella sellaisista tilanteista, joissa alakouluikäiset saattavat nähdä alkoholinkäyttöä tai tupakointia. Vanhempien ja kavereiden esimerkillä on väliä, mutta myös keskustelemisellä on merkitystä. Kun tilanteista keskustellaan neutraalisti oppitunnilla, pohtien niitä monista näkökulmista, oppilaalla on mahdollisuus miettiä omaa näkemystään esimerkiksi kaveripaineesta, netissä olevista päihteidenkäyttövideoista ja -keskusteluista, sekä siitä, miksi vanhempien on hyvä tietää, missä lapset ovat.

Toisella oppitunnilla keskustellaan suuremmin oppilaiden omista ajatuksista. Tavoitteena on saada oppilaat keskustelemaan omasta vapaa-ajastaan ja koota oppilaiden ajatuksia vanhempainiltaa varten. Kun oppilaat vastaavat kysymyksiin ”Mitä vanhempien pitäisi tietää sinun ikäistesi vapaa-ajasta?”, ”Mitä ajattelet nuorten tupakoinnista ja alkoholinkäytöstä omalla asuinalueellanne?”, ja ”Oletko keskustellut alkoholista tai tupakasta vanhempiesi kanssa, sekä ”Mitä alkoholiin tai tupakkaan liittyvää haluaisit kysyä vanhemmiltasi?”, he samalla myös jäsentävät omaa näkemystään omanikäisistään suhteessa vanhempiinsa, ja itseään vanhempiin nuoriin omalla alueellaan. Purkukeskustelussa onkin tärkeää puhua siitä, että nuorten päihdekokeilut eivät ole ”aikuismaisuuksia”. Kannattaa myös kertoa, että monet aikuisetkaan eivät polta tupakkaa, eikä alkoholi kuulu kaikkien aikuisten elämään, ainakaan tärkeänä osana sitä.

Oppituntien tarkempi ohjelma on kuvattu seuraavissa luvuissa. Eri tehtäviin on merkitty ohjeellinen kesto-aika. Se kuitenkin riippuu esimerkiksi ryhmän koosta ja keskusteluinnoituudesta. On hyvä varautua myös siihen, että joskus oppitunti pääsee alkamaan sovittua myöhemmin tai teknisten välineiden kanssa tulee hankaluuksia. Kaikki oppituntimallissa olevat tehtävät ovat toteutettavissa myös paperiprinttien avulla siltä varalta, että esimerkiksi powerpoint-esitystä ei voikaan näyttää luokassa. Ohjaajan, joka menee pitämään oppitunteja tai vanhempainiltaa vieraalle koululle, kannattaakin varautua printtaamalla diasarjat etukäteen mukaan.

Oppitunti- ja vanhempainiltoihin liittyvät diasarjat ovat ladattavissa osoitteesta www.innokyla.fi > änni-hanke

Miten varautua oppituntien pitämiseen? Ohjaajan on hyvä pohtia, mitä itse ajattelee esimerkiksi alaikäisten alkoholi- ja tupakkakokeiluista, lasten seurassa tapahtuvasta vanhempien alkoholinkäytöstä, tai päihteiden näkymisestä mediassa – ja millaisen viestin haluaa välittää lapsille.

Oppitunnin tavoitteet: Keskustella tilanteista, joissa 10–13 -vuotiaat oppilaat saattavat nähdä tupakointia tai alkoholinkäyttöä ja joutua ottamaan siihen tavalla tai toisella kantaa.

Tunnin kulku:

Aloitusta ja esittäytyminen (5 min)

Aiheeseen virittävät diat (15 min)

Keskustelutehtävä ryhmissä (15 min)

Ryhmätehtävän purku (10 min+ jatkuu seuraavalla tunnilla)

ALOITUS JA ESITTÄYTYMINEN

Tehtävän tavoite: Oppilaille kerrotaan, mitä tunneilla on tarkoitus tehdä ja miksi. Nopea esittäytyminen. (10 min)

Oppitunnin idean esittely: Ohjaaja kertoo oppilaille, että tunneilla on tarkoitus keskustella sellaisista tilanteista, joissa 5.–6. luokkalaiset saattavat nähdä alkoholinkäyttöä tai tupakointia. Tunnilla keskustellaan ja kirjoitetaan tarinoita ryhmissä. Oppilaiden kirjoittamia tarinoita ja viestejä vanhemmille käytetään vanhempainillassa.

Esittäytyminen: ohjaaja pyytää kaikkia nousemaan seisomaan. Hän kertoo, että kohta hän mainitsee erilaisia hyviä ominaisuuksia, joita ihmisillä on. Kun joku arvelee, että mainittu hyvä ominaisuus sopii häneen itseensä, hän voi istua. Ohjaaja luettelee ominaisuuksia, kunnes kaikki istuvat.

Ahkera

Taiteellinen

Sporttinen

Muista huolehtiva

Osaa antaa muille puheenvuoron

Iloinen

Reipas

Huumorintajuinen

Ja jos joku on vielä seisomassa, hän on ainakin vaatimaton – ja voi istua.

Purku: ohjaaja kertoo, että jokainen on taitava jossain, ja jokaisella on hyviä ominaisuuksia. Jokaisella on myös jotain uutta opittavaa. Ei ole mitään ”taikajuomaa”, joka tekisi meistä yhtäkkiä rohkeampia tai aikuisempia. Jokainen ihminen kasvaa omaan tahtiinsa – ja omanlaisekseen. On tärkeää, että ihmiset arvostavat toisiaan, ja tarvittaessa auttavat toisiaan. Kukaan ei saa painostaa muita esimerkiksi päihteidenkäyttöön – eikä muuhunkaan sellaiseen, josta voi seurata itselle tai muille haittaa tai tarpeetonta pahaa mieltä.

AIHEESEEN VIRITTÄVÄT DIAT (15 MIN)

Tehtävän tavoite: Ajatusten virittäminen keskusteluun 1) sosiaalisista tilanteista, joissa 5.–6. luokkalaiset saattavat nähdä alkoholinkäyttöä tai tupakointia, ja 2) sellaisista yhteiskunnallisesti tunnustetuista normeista (ikärajat, terveysvaikutukset jne.) joihin perustuu alaikäisten suojeleminen päihteiltä.

Oppituntimallin diasarjan diat 3–8

Ajatusten johdattamiseksi tuntien aiheeseen katsotaan muutama dia, jotka ohjaaja on etukäteen valinnut diasarjan dioista 3–8. Jokaiseen diaan on merkitty pari sanaa tai numero. Ohjaaja kertoo, mitä diassa oleva numero tai sana tarkoittaa. Hän kyselee, mitä mieltä oppilaat ovat asiasta.

Ohjaaja kertoo lyhyesti siitä, että kannattaa miettiä, mistä hankkii tietoa päihteistä ja että päihteistä hankittuun tietoon kannattaa suhtautua kriittisesti (esim. netissä olevat videot ja keskustelupalstat.) Ohjaaja muistuttaa, että lapset voivat kysyä vanhemmiltaan asioita, jotka heitä mietityttävät. Myös koulun terveysaiheisessa opetuksessa kannattaa kysellä asioita, jotka tuntuvat epäselviltä tai kiinnostavilta. Aikuisten tehtävä on keskustella lasten kanssa.

KESKUSTELUTEHTÄVÄ RYHMISSÄ (15 MIN)

Tehtävän tavoite: keskustella sellaisista tupakointiin tai alkoholinkäyttöön liittyvistä tilanteista, joita 5.–6. luokkalaiset saattavat nähdä.

Kesto: tehtävään käytettävä aika riippuu ryhmän suuruudesta ja keskusteluaktiivisuudesta. Varsinainen ryhmätehtävä, tarinan kirjoittaminen, kestää n. 15 minuuttia, mutta purkuun käytettävä aika vaihtelee paljon ryhmittäin.

Yleistä: Voit käyttää kuvia joko ilman puhekuplia tai niiden kanssa. Puhekupla kohdentaa tilanteen tarkemmin tiettyyn mietittävään asiaan, mutta jos kuvaa käyttää ilman puhekuplaa, oppilaat voivat tulkita tilannetta laajemmin omasta näkökulmastaan. Pilotoinnissa kuvia käytettiin pääosin ilman puhekuplia, ja tämä näky vanhempainillan diasarjassa esimerkkeinä olevissa oppilaiden tuottamissa tarinoissa. Puhekuplalliset diat löydät diasarjasta (www.innokyla.fi>änni-hanke)

Kuvat: Voit tulostaa pienryhmille kuvat tämän oppituntimallin liitteistä 1–4.

Tehtävän ohjeistamisesta: Keskustelutehtävän toteutukseen on kaksi tapaa: joko kirjoitetaan tarinoita ryhmissä tai keskustellaan kuvista koko luokan kesken. Seuraavassa taulukossa on kuvataan kumpikin toteutustapa.

	TOTEUTUSTAPA 1.	TOTEUTUSTAPA 2.
Miten?	Jaetaan oppilaat pienryhmiin (3-6 ryhmää) Jokaisesta ryhmästä valitaan yksi oppilas, joka kirjaa keskustelun muistiin. Jokaiselle ryhmälle jaetaan yksi kuva, josta ryhmä keksii ja kirjoittaa tarinaan. Purkuvaiheessa jokainen ryhmä esittelee kuvan muille ja kertoo tarinansa. Jos ryhmiä on enemmän kuin kuvia, kahdelle ryhmälle annetaan sama kuva.	Ohjaaja näyttää kuvat powerpointilta yksitellen. Niistä keskustellaan koko luokan kesken. Jokaista kuvaa varten valitaan kirjuri, joka kirjoittaa keskustelun pääkohdat muistiin.
Missä tilanteessa?	Tämä toteutustapa sopii tilanteisiin, joissa tunti päästään aloittamaan ajallaan ja näyttää siltä, että oppilaat saisi innostettua pohtimaan asioita itse ryhmittäin.	Tämä toteutustapa sopii esimerkiksi tilanteisiin, joissa luokka vaikuttaa liian levottomalta ryhmätöiden tekemiseen, tai joissa tunnin alku viivästyy huomattavasti.

Toteutustapa 1, ohje oppilaille: Kohta tutustumme muutamaan kuvaan, joihin liittyy alkoholinkäyttöä tai tupakointia. Kertokaa tarina, jossa kerrotte, mitä kuvassa tapahtuu ja miltä eri henkilöistä tuntuu. Mitä voisi tapahtua seuraavaksi? Kertokaa sellainen tarina, joka voisi mielestänne olla mahdollinen. Kirjoittakaa tarina paperille. Hetken kuluttua se luetaan ääneen muille. Tarinoita näytetään nimettöminä myös vanhempainillassa. (Tämä ohje on myös diasarjassa)

Ohjaajalle

Kun tarinoita tehdään ryhmissä, myös ryhmissä käytävä keskustelu on arvokas oppimiskokemus. Kukaan ryhmäläisistä kirjoittaisi yksin erilaisen tarinan, mutta yhdessä he joutuvat pohtimaan, millä logiikalla ihmiset voisivat tilanteessa toimia ja millaisia vaihtoehtoja heillä olisi. Kun tarinoista keskustellaan ryhmissä, ohjaaja voi tarvittaessa muistuttaa, että tarinat eivät kerro siitä, mitä oppilaat ovat itse perheissään kokeneet, vaan sellaisista tapahtumaketjuista, joita he pitävät kulttuurissamme mahdollisina. Purkukeskusteluissa keskustellaan kuvien henkilöistä. Mietitään, mitä tilanteessa on voinut tapahtua. Pohditaan, miltä tilanne voisi tuntua eri henkilöiden mielestä.

RYHMÄTEHTÄVÄN PURKU (20 MIN, N. 10+10MIN)

Kun tehtävä on tehty toteutustavan 1 mukaan, jokainen ryhmä näyttää vuorollaan heillä olleen kuvan ja kertoo kirjoittamansa tarinan koko luokalle. Mikäli joku ryhmä haluaa ja aikaa on, tarinan voi vaihtoehtoisesti esittää näytelmänä. Purkutehtävässä voit näyttää kuvat vielä diasarjasta (diat 9–18).

Purkukeskustelussa, jos kahdella ryhmällä on ollut sama kuva, näiden ryhmien tarinat käsitellään peräkkäin. Ohjaaja voi kysyä lisäkysymyksiä, esimerkiksi: miksi ajattelette, että henkilö oli huolestunut? Mistä päättelette, että aiemmin oli tapahtunut juuri niin kuin tarinassa kerrotte? Mitä henkilöt voisivat mielestänne tehdä seuraavaksi?

Seuraavassa on muutamia purkukysymysehdotuksia siltä varalta, että ryhmä ei saa tarinaa aikaan. Silloin ohjaaja voi haastatella ryhmäläisiä apukysymysten avulla.

Kuva 1) kolme alakoululaista tulee koulusta ja näkee isompia oppilaita tupakalla

Kysymykset

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miltä alakoululaisista voisi tuntua kuvan tilanteessa?
- Mitä yläkoululaiset ajattelevat tilanteessa?
- Mitä aikuiset voisivat tehdä alakoululaisten hyväksi kuvan tilanteessa?

Kuvan 1 purku: Ei ole pakko toimia kuten olettaa ”useimpien muiden” toimivan. Vaikka näkisi jonkun tupakoivan, itse ei tarvitse opetella polttamaan. Jos tupakointi näyttää jonkun mielestä hienolta tai aikuismaiselta, miettikää miksi hän ajattelee niin? Useimmat nuoret tai aikuiset eivät polta. Ihan muut asiat tekevät ihmisestä aikuismaisemman. Mitä ne voisivat olla? Vastuunottaminen? Rohkeus? Itsestä ja muista huolehtiminen? Mitkä muut asiat?

Kuva 2) nuori on lähdössä ulos kaverinsa kanssa ja vanhempi sanoo hänelle jotakin

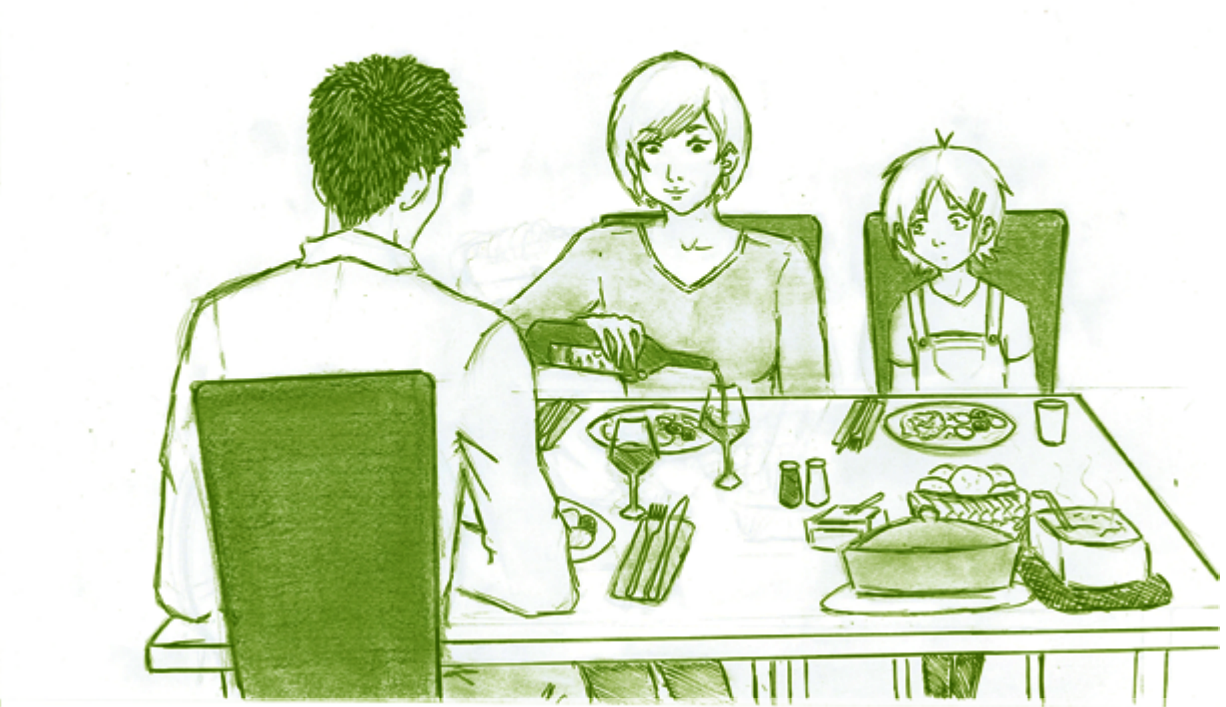
Kysymykset

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Miksi vanhemman on tärkeää tietää, missä lapset ovat?
- Onko jotain tilanteita, joissa vanhempien pitäisi erityisen hyvin tietää lasten tekemisistä?

Kuvan 2. purku: Keskustelkaa ryhmäläisten tarinoiden esiin nostamista ajatuksista. Huolehdi siitä, että kuvan kohdalla keskustellaan kotiintuloajoista ja vanhempien vastuusta. Kuvassa oleva äiti saattaa muistuttaa nuoria: ”pysykää sitten yhdessä. Pidät puhelimen auki, jotta tiedän missä olet. Jos jollain on alkoholia, et ota sitä. Ja tulet kotiin kello 21.”

Miksi vanhempien pitäisi tietää, missä lapset ovat? Todetkaa, että vastuu alaikäisistä on vanhemmilla. Käytännön syitä ovat myös turvallisuus ja sopimuksista kiinni pitäminen: lasten ja vanhempien olisi hyvä keskustella avoimesti menemisistään.

Kuva 3) ruokapöydässä

Kysymykset

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä lapsi ajattelee?
- Mitä vanhemmat ajattelevat?

Kuvan 3 purku: Kuva voi tuottaa ainakin kahdenlaisia tarinoita: 1) lapsi on huolissaan vanhempansa juomisesta, tai 2) lapsi pyytää lupaa maistaa viiniä.

Saanko maistaa? Jos ryhmä kirjoittaa tarinan, jossa tyttö pyytää lupaa maistaa viiniä, voitte keskustella esim. seuraavista asioista: 1) Miksi lapsi kysyy, saako maistaa? Hän luultavasti haluaisi maistaa uteliaisuuttaan, tai vain kokeilla, mitä äiti vastaisi. Oppilailla voi olla monia muita ehdotuksia maistamispyynnön syiksi. 2) Mitä arvelette, mitä vanhempi vastaisi? Jos vanhempi antaisi luvan, olisiko hänellä jotain ehtoja, esimerkiksi maistamisen määräästä? Jos vanhempi ei antaisi lupaa, miksi hän ei antaisi? Todetkaa, että alkoholinkäytön alaikäraja on 18 vuotta, ja että alkoholi tuottaa alaikäiselle paljon suuremmat terveysriskit kuin aikuisille. 3) Jos olisitte itse vanhempia, mitä vastaisitte lapselle? Miksi?

Miksi sinä juot? Jos ryhmä kirjoittaa tarinan, jossa lapsi pohtii äidin juomista, voitte keskustella esimerkiksi seuraavasti: 1) Mitä lapsi voisi tehdä, jos äidin juominen huolestuttaisi häntä? Mainitse, että koulussa on terveydenhoitaja ja koulukuraattori, joiden kanssa oppilas voi keskustella, jos oman vanhemman juominen huolestuttaa. Asiasta kannattaa toki keskustella oman vanhemman kanssa, mutta jos se ei auta, terveydenhoitajan tai kuraattorin kanssa voi miettiä, mitä tilanteessa voisi tehdä. 2) Mitä mieltä olette aikuisten alkoholinkäytöstä? Onko sellaista aikuisten alkoholinkäyttöä, joka ei haittaa tai häiritse lasta? Millaista se olisi?

Kuva 4) netissä

Kysymykset

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä nuori ajattelee?
- Mitä vanhempi ajattelee?

Kuvan 4 purku:

Tämä kuva herättää keskustelua ainakin siitä, 1) kannattaako hankkia tietoa päihteistä lukemalla jotakin sattumanvaraisesti netistä, 2) millaisia käyttäytymismalleja netissä olevista alkoholinkäyttövideoista voi saada.

Oppilaiden kirjoittamissa tarinoissa nuori saattaa esimerkiksi huolestua näkemästään (ymmärtää, että on paha juttu, kun joku juo itsensä tajuttomaksi), tai toisaalta ottaa mallia videon henkilöstä ja lähtee hankkimaan alkoholia. Voitte keskustella siitä, että median kuviin ja tunnelmiin reagoiminen on myös valintakysymys: jos jossakin tarinassa tehdään jotakin tyhmää, siitä ei tietenkään tarvitse ottaa esimerkkiä.

Muistuta oppilaita siitä, että:

- Internetistä tietoa hakiessa kannattaa aina tarkistaa lähde: kuka tekstin on kirjoittanut tai kuka on julkaissut videon? Mitä siinä sanotaan päihteistä – jos joku tieto epäilyttää, mistä sen voisi tarkistaa? (Esimerkiksi omilta vanhemmilta tai opettajalta, joltain viralliselta nettisivulta tai tietokirjasta.)
- Internetiä käytetään usein viihteenä, koska selailu ja videoiden katseleminen on kivaa. Lapset voisivat näyttää vanhemmilleen lempisivustojaan, keskustella siitä, millaisilla foorumeilla käyvät ja miten he itse osallistuvat siellä keskusteluihin.
- Lapset törmäävät nettisivustoilla tai televisiossa päihteistä kertoviin videoihin tai ohjelmiin. Kannattaa keskustella vanhempien kanssa siitä, miltä päihteidenkäyttö kummankin mielestä näyttää ohjelmassa: miksi henkilöt näyttävät käyttävän päihteitä ja mitä muuta he olisivat voineet tehdä tilanteessa.

- Lasten kannattaa kertoa aina vanhemmilleen, jos ovat nähneet Internetissä tai televisiossa jotakin hämmäntävää tai pelottavaa. Aikuiselta voi kysellä, mistä nähdyssä videossa tai kuvassa voi olla kysymys – voiko se olla totta vai lavastettua, toimitaanko siinä oikein, mikä siinä tuntuu lapsesta hämmäntävältä, tai mitä aikuinen ajattelee siitä.
- Kannattaa muistaa myös käyttäytyä itse vastuullisesti netissä. Ei kannata julkaista tai jakaa sellaista materiaalia, mitä pitää itsekkin epäilyttävänä – esimerkiksi sisältöjen tai tekijänoikeuksien kannalta. Oma identiteettiä on hyvä suojata: omia yhteystietoja ei pidä laittaa mihinkään näkyville tai antaa tuntemattomille.

Oppitunnin ohjaaja joutuu miettimään purkukysymyksiä oppituntia pitäessään myös sen mukaan, millaisia aiheita oppilaat tarinoihinsa kirjoittavat. Kannattaa tarttua rohkeasti yllättäviinkin aiheisiin, koska tarkoitus on käydä myös lasten käynnistämiä keskusteluja ja puhua juuri niistä asioista, jotka heitä mietityttävät.

Oppitunti 2

Oppitunnin tavoitteet: Pohtia, mitä vanhempien pitäisi tietää nuorten vapaa-ajasta, ja miten nuorten ja aikuisten päihteidenkäyttö on näyttäytynyt oppilaille omalla alueella. Jos oppitunnit 1 ja 2 pidetään peräkkäin, ensimmäisen oppitunnin tehtävien purkuun kannattaa käyttää hetki toisen tunnin alusta.

Tunnin kulku

Edellisen ryhmätehtävän purku (10min)

Post it-tehtävä (15 min)

Tehtävän purku (15 min)

Palautelomake ja päätössanat (5 min)

POST IT -TEHTÄVÄ: ”TIEDOKSI VANHEMMILLE” (15 MIN)

Tehtävän tavoite: Koota oppilaiden ajatuksia vanhempainilta varten. Rohkaista oppilaita keskustelemaan vapaa-ajanvietostaan sekä alkoholista ja tupakasta vanhempiensa kanssa aina tarvittaessa: aihe ei ole tabu, vaan siitä saa ja pitääkin keskustella.

Ohjaaja kertoo, että seuraavaksi kirjoitetaan oppilaiden omia ajatuksia kerrottaviksi vanhemmille vanhempainillassa. Vanhempainillassa vastauksia käytetään nimettöminä niin, että vanhemmat saavat keskustella niistä: esimerkiksi näyttämällä niitä powerpointilta tai laittamalla ne seinälle katseltaviksi. Tehtävä voidaan tehdä joko pienryhmissä tai yksilötehtävänä.

Kulku:

- Jokaiselle oppilaalle tai pienryhmälle jaetaan 4 post-it -lappua.
- Ohjaaja näyttää powerpointilta kysymykset (diat 19–23).
- Jokainen oppilas tai ryhmä kirjoittaa lappuihin vastauksia: yksi vastaus / lappu.
- Laput viedään luokan etuosaan ohjaajan esille laittamiin neljään paperiin, joissa lukee otsikkona yksi kysymys: silloin saadaan samaan kysymykseen liittyvät vastaukset suoraan samaan paperiin.

Kysymykset:

- 1) Mitä vanhempien pitäisi tietää teidän ikäistenne vapaa-ajasta?
- 2) Mitä ajattelette tupakoinnista ja alkoholinkäytöstä omalla asuinalueellanne?
- 3) Kenen mielestänne pitäisi puuttua nuorten päihteidenkäyttöön?
- 4) Mistä alkoholiin tai tupakkaan liittyvästä asiasta itse haluaisitte jutella aikuisten kanssa?

TEHTÄVÄN PURKU (15 MIN)

Tarkastellaan vastauksia yhdessä, fläppi kerrallaan. Ryhmitellään samaan asiaan liittyvät post-it -laput samoihin kohtiin: esimerkiksi vapaa-aikakysymyksessä omana ryhmänään ”missä lapsi on ja kenen kanssa” -tyyppiset vastaukset ja ”mitä lapsi tykkää harrastaa” -tyyppiset vastaukset omana ryhmänään. Ohjaaja voi kysyä, mitä vastauksilla tarkoitetaan. Yhdessä voidaan pohtia myös, miksi johonkin aihepiiriin on tullut eniten vastauksia tai miksi juuri näistä asioista keskusteleminen on tärkeää oppilaille. Ohjaajan ei kannata nostaa esille sellaisia yksittäisiä vastauksia, jotka vaikuttavat arkaluontoisilta – ainakaan niin, että kysytään kuka tämän kirjoitti. Voidaan enemmänkin miettiä, mitä tällaisessa tilanteessa voisi tehdä. Lopuksi mietitään yhdessä, pitäisikö jotain vielä lisätä vanhempainiltaa varten.

PALAUTELOMAKE JA PÄÄTÖSSANAT

Ohjaaja jakaa oppilaille palautelomakkeet. Ne täytetään luokassa ja palautetaan ohjaajalle. Ohjaaja kiittää oppilaita oppitunneista.

Vanhempainillan tavoitteet ja kulku

Tavoite: Käynnistää keskusteluja päihteistä vanhempien välillä vanhempainillassa, sekä vanhempien ja lasten välillä kodeissa. Jakaa hyviä käytäntöjä ja mielipiteitä (esimerkiksi kotiintuloajoista). Pohtia yhdessä, miten arki sujuisi hyvin, ja miten lapsilla ja nuorilla olisi myös riittävästi arjen ylittäviä kokemuksia, ettei niitä haettaisi päihteistä. Havainnollistaa oppilaiden tekemien tarinatehtävien avulla, miten suuri merkitys sosiaalisilla tilanteilla on siinä, minkälaisen mielikuvan lapset saavat alkoholista ja tupakasta.

Oppitunti- ja vanhempainiltamalleihin liittyvät diasarjat ovat ladattavissa osoitteesta www.innokyla.fi > änni-hanke

Illan kulku

Vanhempien esittäytyminen ja aiheeseen virittäytyminen (n.20 min)

Keskustelu 1: Ryhmäkeskustelu kuvista + purku (n. 45 min)

Keskustelu 2: Miten lasten kanssa pitäisi keskustella päihteistä kotona? (n. 10–15 min)

Loppusanat ja palaute (5–10 min)

Vanhempainillan ohjaajalle

Huomioita illan toteuttamisesta:

- Vanhempainilloissa aikaa voi olla käytössä 0,5–2 tuntia, riippuen mm. illan muusta ohjelmasta.
- Vanhempainillan ohjaaja voi valita materiaalista sopivat tehtävät ja soveltaa niitä tilaisuuden keston ja koulun toiveiden perusteella. Koko suunnitelma on tehty n. 1,5–2 tunnin mittaiselle illalle, osallistujien keskusteluaktiivisuudesta riippuen.
- Jos halutaan toteuttaa pelkkä vanhempainilta, vaikka oppitunteja ei olisikaan pidetty, se onnistuu diasarjassa valmiina olevien tarinoiden avulla.

VANHEMPIEN ESITTÄYTYMINEN JA AIHEESEEN VIRITTÄYTYMINEN (N.20 MIN)

Tehtävän tavoite: diasarjan avulla perustellaan, miksi on tärkeää keskustella lasten kanssa päihteistä ja herätetään ajattelemaan sosiaalisia tilanteita joissa lapset näkevät päihteidenkäyttöä.

Vanhempainillan ohjaajalle: Näytä diat 1-4.

Vanhempien esittäytyminen (n. 5 min). Jos osallistujia on vähän, jokainen kertoo nimensä. Jos taas heitä on paljon, voidaan käyttää samaa nopeaa esittäytymistä kuin oppilaille tunnilla 1.

Nopea esittäytyminen: ohjaaja pyytää kaikki nousemaan seisomaan. Hän kertoo, että kohta hän mainitsee erilaisia hyviä ominaisuuksia, joita ihmisillä on. Kun joku arvelee, että mainittu hyvä ominaisuus sopii häneen itseensä, hän voi istua. Ohjaaja luettelee ominaisuuksia, kunnes kaikki istuvat.

Ahkera

Taiteellinen

Sporttinen

Muista huolehtiva

Osaa antaa muille puheenvuoron

Iloinen

Reipas

Huumorintajuinen

Ja jos joku on vielä seisomassa, hän on ainakin vaatimaton – ja voi istua.

Purku: kerro, että lasten kanssa tehtiin tämä sama harjoitus luokassa. Siellä keskusteltiin siitä, että jokainen on taitava jossain – jokaisella on hyviä ominaisuuksia. Jokaisella on myös jotain uutta opittavaa. Ei ole mitään ”taikajuomaa”, joka tekisi meistä yhtäkkiä rohkeampia tai aikuisempia. Jokainen ihminen kasvaa omaan tahtiinsa – ja omanlaisekseen. On tärkeää, että ihmiset arvostavat toisiaan, ja tarvittaessa auttavat toisiaan. Kukaan ei saa painostaa muita esimerkiksi päihteidenkäyttöön tai muuhun sellaiseen, josta voi seurata itselle tai muille haittaa tai tarpeetonta pahaa mieltä.

Vanhempainillan ohjaajalle: näytä tässä vanhempainillan diasarjasta diat 5-6. Varo, ettei näihin mene liikaa aikaa, sillä keskeisin keskustelu on seuraavassa tehtävässä.

KESKUSTELU 1: KESKUSTELUA KUVISTA + PURKU(N. 45 – 60MIN)

Tehtävän tavoite: Vanhemmat keskusteleval oppilaiden kirjoittamista tarinoista ja näkevät, kuinka oppilaat jäsentävät alkoholinkäyttöön ja tupakointiin liittyviä tilanteita keskustellessaan ikäistensä kanssa.

Yleistä: Voit käyttää kuvia joko ilman puhekuplia tai puhekuplien kanssa. Puhekupla kohdentaa tilanteen tarkemmin tiettyyn mietittävään asiaan, mutta jos kuvaa käyttää ilman puhekuplaa, oppilaat ovat voineet tulkita tilannetta laajemmin omasta näkökulmastaan. Vanhempainillassa kuvia kannattaa käyttää samalla tavalla kuin oppitunneillakin.

Kuvat: Voit tulostaa pienryhmille puhekuplattomat kuvat tämän oppitunti- ja vanhempainillamallin liitteistä 5–8. Puhekuplalliset kuvat ovat diasarjassa.

Toteutustapavaihtoehdot:

Tehtävä voidaan toteuttaa joko pienryhmissä tai koko ryhmän kanssa keskustellen. Toteutustapa 1 vaatii käytännössä huomattavasti enemmän aikaa, mutta se myös mahdollistaa vanhempien keskinäiset keskustelut.

	TOTEUTUSTAPA 1. (ryhmäkeskustelu 15min+ purku 45 min)	TOTEUTUSTAPA 2. (n. 40 min)
Miten?	<p>Jaetaan vanhemmat pienryhmiin (3-6 ryhmää). Jokaisesta ryhmästä valitaan yksi vanhempi, joka kirjaa keskustelun muistiin. Joka ryhmälle jaetaan yksi kuva, johon liittyvistä kysymyksistä keskustellaan pienryhmässä.</p> <p>Purku: Ryhmät esittelevät kuvat muille ja kertovat, mitä ovat keskustelleet siitä.</p> <p>Lopuksi ohjaaja näyttää koko ryhmälle oppilaiden kirjoittamat tarinat, jotka liittyivät kuviin.</p> <p>Keskustellaan tarinoiden herättämistä ajatuksista: miten oppilaat näkevät alkoholinkäyttöön ja tupakointiin liittyviä tilanteita? Miten heidän kanssaan kannattaisi keskustella asiasta?</p>	<p>Ohjaaja näyttää kuvat powerpointilta yksitellen. Niistä keskustellaan yhdessä: ohjaaja esittää kysymyksiä vanhemmille.</p> <p>Ohjaaja näyttää myös oppilaiden kirjoittamat tarinat, jotka liittyvät kuvaan. Keskustellaan tarinoiden herättämistä ajatuksista: miten oppilaat näkevät alkoholinkäyttöön ja tupakointiin liittyviä tilanteita? Miten heidän kanssaan kannattaisi keskustella asiasta?</p>
Missä tilanteessa?	<p>Tämä toteutustapa sopii tilanteisiin, joissa tehtävä päästään aloittamaan ajallaan, tila mahdollistaa ryhmätyön, ja näyttää siltä, että vanhemmat saisi innostettua pohtimaan asioita itse ryhmätöinä. Jos ryhmiä on enemmän kuin 5, kahdelle ryhmälle annetaan sama kuva ja siihen liittyvät kysymykset pohdittaviksi.</p>	<p>Tämä toteutustapa sopii tilanteisiin, joissa aikaa on käytettävissä vähän, tai jos osallistujia on niin vähän, että ryhmätyö ei tunnu luontevalta ratkaisulta.</p>

TOTEUTUSTAPA 1, TARKEMPI OHJE

Pienryhmiin jakautuminen (postikorttimenetelmä) (n. 5 min)

Ohjaaja laskee, montako osallistujaa on paikalla. Hän pyrkii muodostamaan 4-6 hengen pienryhmiä. Kutakin ryhmää varten varataan 2 korttia. Toinen korteista leikataan 4-6 palaseksi, sen mukaan kuinka monta osallistujaa ryhmään pyritään saamaan. Ehjät kortit asetellaan valmiiksi pöytiin, joihin pienryhmien on tarkoitus kokoontua. Jokainen vanhempi saa yhden kortin palasen ja hänen tehtävänsä on etsiä oma ryhmänsä: ne, joilla on saman kortin muut palat. Ryhmä menee siihen pöytään, jossa on samanlainen ehjä kortti.

Käytännön toteutus pöytäryhmissä (15 min. ryhmissä + purkukeskustelu n. 30 min)

Pöytiin jaetaan samat kuvat, joita oppilaat käyttivät tunnilla 1. Jokaiseen pöytään jaetaan yksi kuva. Vanhempien tehtävä on tutustua oppilaiden vastauksiin ja sen jälkeen keskustella omien kysymystensä avulla samoista kuvista seuraavasti:

Kuva 1)

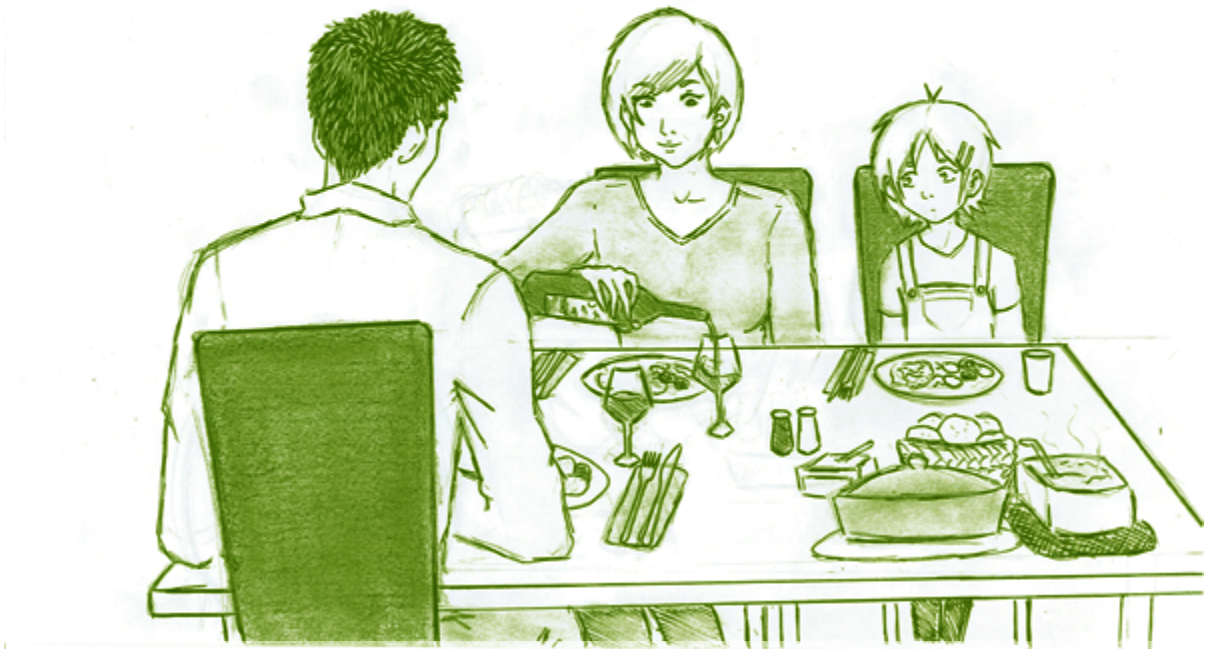
- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä arvelette alakoululaisten ajattelevan tilanteessa?
- Mitä arvelette yläkoululaisten ajattelevat tilanteessa?
- Mitä itse ajattelette alaikäisten tupakoinnista?
- Millaisia ohjeita olette antaneet omille lapsillenne siitä, miten kannattaisi suhtautua muiden nuorten tupakointiin?
- Miten vanhemmat voivat vaikuttaa siihen, että lapset eivät alkaisi tupakoida?

Kuva 2)

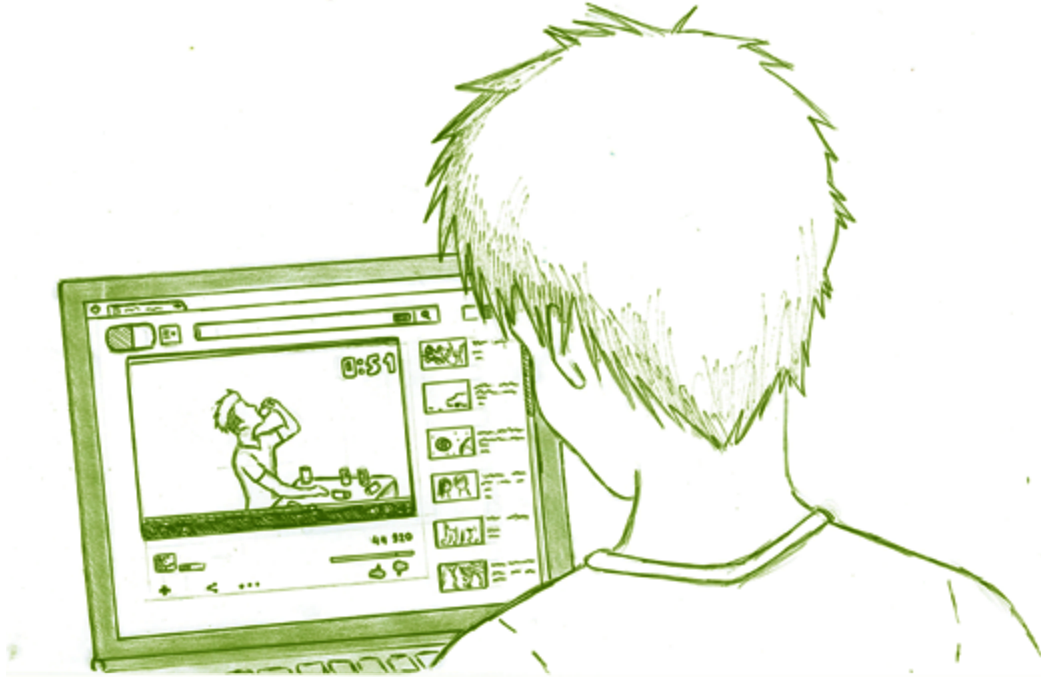
- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä äiti voisi sanoa? Entä tytöt?
- Miksi vanhemman on tärkeää tietää, missä lapset ovat?
- Miten eri perheiden vanhemmat voisivat yhdessä huolehtia toistensa lasten vapaa-ajan turvallisuudesta?

Kuva 3)

- Mitä kuvassa tapahtuu? / Millaisesta tilanteesta kuvassa voisi olla kyse?
- Mitä lapsi sanoo?
- Mitä vanhempi voisi vastata lapselle?
- Mitä vanhemman pitäisi ottaa huomioon?

Kuva 4)

- Mitä kuvassa tapahtuu? / Millaisesta tilanteesta kuvassa voisi olla kyse?
- Mitä poika ajattelee?
- Miksi poika katselee juuri tätä videota?
- Mistä pojan ja vanhempien olisi hyvä keskustella?

Keskustelutehtävän purku toteutuksessa 1

Tehtävä puretaan yksi kuva kerrallaan.

- 1) Vanhempien keskustelut. Jokainen ryhmä näyttää muille kuvan, josta on keskustellut, ja kertoo muutaman keskeisen ajatuksen, josta ryhmässä keskusteltiin. Muut voivat kommentoida ja kertoa, mitä heille kuvasta tulee mieleen.
- 2) Oppilaiden tarinat. Illan ohjaaja näyttää kunkin kuvan jälkeen vanhemmille diasarjasta muutaman tarinan, jonka oppilaat ovat kirjoittaneet kustakin kuvasta. Keskustellaan:
 - mitä ajatuksia oppilaiden tarinat herättävät vanhemmissa?
 - millaisia väärinkäsityksiä lapsilla voi olla päihteidenkäytöstä?
 - miten vanhemmat voisivat keskustelemalla vaikuttaa siihen, että väärinkäsityksiä syntyisi vähemmän?

TOTEUTUSTAPA 2. TARKEMPI OHJE

Oppilaiden tarinat. Illan ohjaaja näyttää powerpointilta virikekuvat sekä kunkin kuvan jälkeen muutaman tarinan, jonka oppilaat ovat kirjoittaneet kustakin kuvasta. Ohjaaja siirtää etukäteen diasarjaan oppilaiden kirjoittamia tarinoita. Diasarjassa on muutamia mallitarinoita, jotka on koottu Turun seudulta vuonna 2014. Diasarjan muistiinpano-osiossa on kysymyksiä, joiden avulla tarinoista voidaan keskustella.

Lisäkysymyksiä:

- mitä ajatuksia oppilaiden tarinat herättävät vanhemmissa?
- millaisia väärinkäsityksiä lapsilla voi olla päihteidenkäytöstä?
- miten vanhemmat voisivat keskustelemalla vaikuttaa siihen, että väärinkäsityksiä syntyisi vähemmän?
- miksi on tärkeää, että vanhemmat keskustelevat lasten kanssa päihteistä?

KESKUSTELU 2. MITEN LASTEN KANSSA PITÄISI KESKUSTELLA PÄIHTEISTÄ KOTONA? (10 – 15 MIN)

Ohjaaja esittelee dioilta oppitunneilta kerättyjä lasten kommentteja siitä,

- 1) Mitä vanhempien pitäisi tietää sinun ikäistesi vapaa-ajasta?
- 2) Mitä ajattelet nuorten tupakoinnista ja alkoholinkäytöstä omalla asuinalueellanne?
- 3) Mitä alkoholiin tai tupakkaan liittyvää haluaisit kysyä aikuisilta?
- 4) Kenen mielestäsi pitäisi puuttua nuorten päihteidenkäyttöön?

Purkukeskustelu: dia kerrallaan / samat kysymykset ovat dian muistiinpano-osiossa

- 1) Mitä vanhempien pitäisi tietää sinun ikäistesi vapaa-ajasta?
 - Onko lasten kommentteissa jotakin yllättävää?
 - Oletteko kyselleet lapsiltanne sellaisia asioita, joita he tuovat esille kommentteissaan?
 - Miksi arvelette lasten maininnee juuri näitä asioita?
 - Miksi lasten mielestä mahtaa olla tärkeää, että vanhemmat eivät ”ihan koko ajan” tiedä, missä he ovat?
- 2) Mitä ajattelet nuorten tupakoinnista ja alkoholinkäytöstä omalla asuinalueellanne?
 - Mitä arvelette, mikä on se asuinalue, jota lapset tässä ajattelevat?
 - Missä alueellanne näkee nuoria polttamassa tai juomassa?
 - (Kulkeeko alueella juttuja siitä, missä päin liikkuisi esimerkiksi huumeita?)
 - Miksi olisi tärkeää keskustella lasten kanssa myös siitä, missä alueilla/ tilanteissa olette huomanneet nuorten käyttävän päihteitä?
- 3) Mitä alkoholiin tai tupakkaan liittyvää haluaisitte kysyä aikuisilta?
 - Onko lasten kommentteissa jotakin yllättävää?
 - Kuinka voisitte puhua oman lapsen kanssa on puhua esimerkiksi omasta alkoholinkäytöstänne? Miten perustelisitte lapsellenne omaa suhtautumistanne alkoholiin?
 - Millaisia arvoja haluaisitte välittää lapsillenne silloin, kun keskustellette heidän kanssaan päihteistä? Esimerkiksi miksi mielestänne on tärkeää, ettei ihmiselle tule päihdeongelmaa?
- 4) Kenen pitäisi mielestänne puuttua alaikäisten alkoholinkäyttöön
 - Onko lasten kommentteissa jotakin yllättävää?
 - Mitä arvelette, miksi kommentit ovat tämän suuntaisia?
 - Ottaisitteko yhteyttä lapsen kaverin vanhempiin, jos näkisitte lapsen kaverin humalassa tai tupakalla? Miksi?

LOPPUPUHEENVUORO (5–10 MIN)

Oppituntien ohjaaja kertoo loppupuheenvuorona seuraavaa:

5.-6.luokkalaisten kanssa kannattaa keskustella päihteistä, vaikka he eivät olisikaan aikeissa käyttää niitä tai vaikuta edes erityisen kiinnostuneilta. On hyvä kertoa yleisellä tasolla, (erään oppilaan sanoin ”jo yleissivistyksen vuoksi”), miksi ihmiset käyttävät päihteitä ja mitä riskejä päihteiden käyttöön liittyy. On myös hyvä jutella tilanteista, joissa lapsi näkee päihteidenkäyttöä: mitä tilanteessa oikein tapahtui? Miksi arvelette ihmisten toimineen, kuten he tilanteessa toimivat?

Aktivointi

Lopuksi kysytään vanhemmilta vielä kolme asiaa:

- 1) Kuinka moni teistä aikoo keskustella lapsen kanssa siitä, mitä vanhempainillassa on puhuttu? (vastaus viittaamalla).
- 2) Heittäisittekö tähän loppuun vielä kolme pointtia: mitkä ovat tärkeimmät asiat, joista aiotte puhua kotona lapsenne kanssa. Jos nopeimmat kertoisivat kukin yhden asian. Jos kolme ei riitä, saa sanoa useamman pointin.
- 3) Mitä terveisiä haluatte, että oppilaille viedään tästä vanhempainillasta? Tähänkin pyytäisin kolme tai useampia pointteja, jotka kirjoitan muistiin tähän powerpointille. Viestit kerrotaan oppilaille luokassa. Olisiko teillä esimerkiksi jotain ohjeita oppilaille tai muita terveisiä?

Kiitos mielenkiintoisista keskusteluista!

KIRJALLISUUTTA

Lehto, Anna-Sofia., Katainen, Anu & Maunu, Antti. Riskinä toisten tahto? Laadullinen analyysi yhdeksäsluokkalaisten alkoholiin liittyvistä riskiyymmärryksistä. S. 656–669. Yhteiskuntapolitiikka 77 (2012) (6). 2012.

Maunu, Antti. Ryypäämällä ryhmäksi? Ehkäisevän päihdetyön karttalehtiä nuorten ja nuorten aikuisten juomiskulttuureihin. Pori: Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry ja Antti Maunu. 2012.

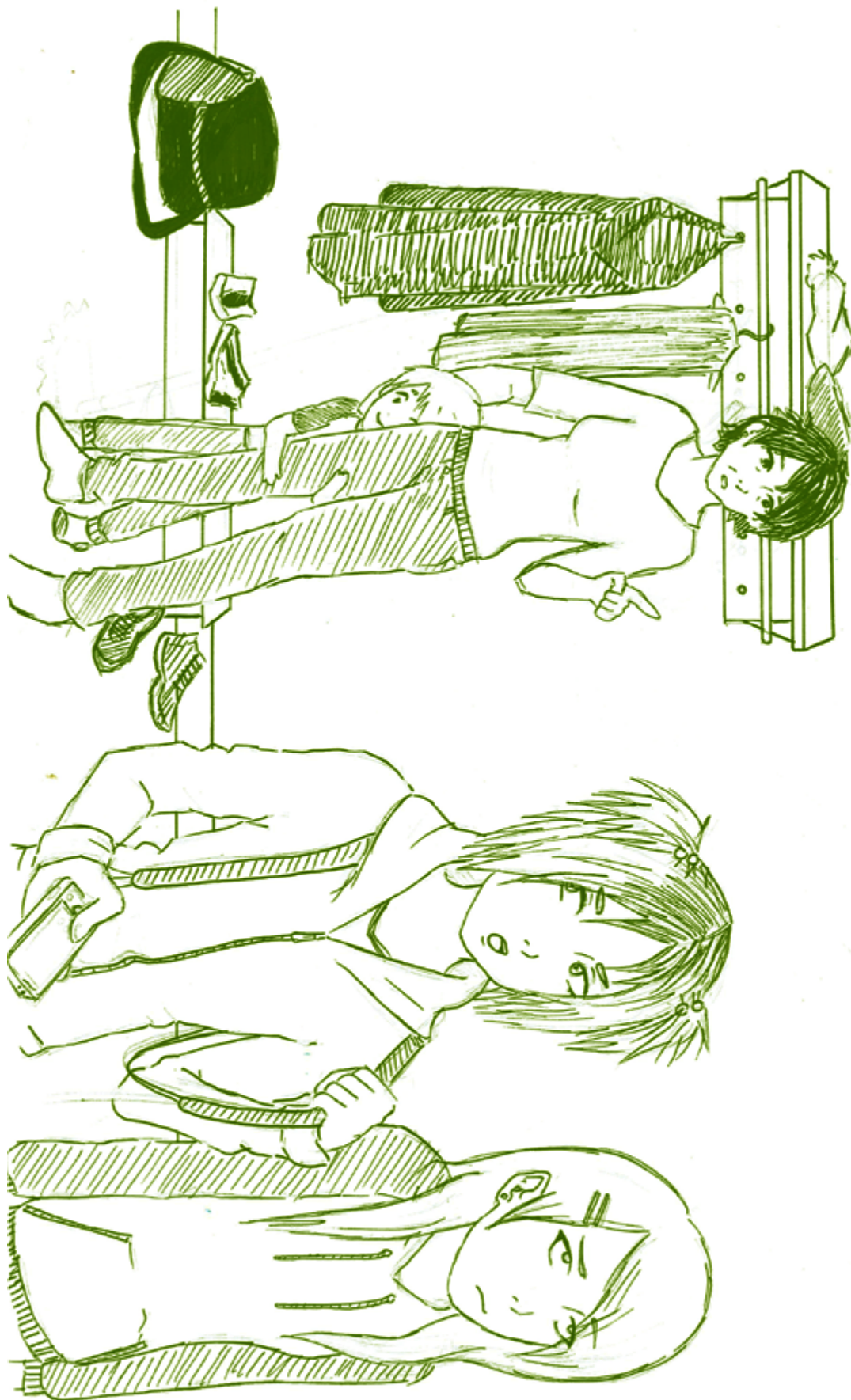
Myllyniemi, Sami. Osa III. Ylisukupolvinen hyvinvointi. S: 47–86. Teoksessa Sami Myllyniemi (toim.). Monipolvinen hyvinvointi. Nuorisobarometri 2012. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 127, verkkojulkaisuja 53. Hybridit. Helsinki: Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 46. 2012.

Warpenius, Katariina, Holmila, Marja, Tigerstedt, Cristoffer (toim.) Alkoholi- ja päihdehaitat läheisille, muille ihmisille ja yhteiskunnalle. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2013.

Juteltaisko liite 1

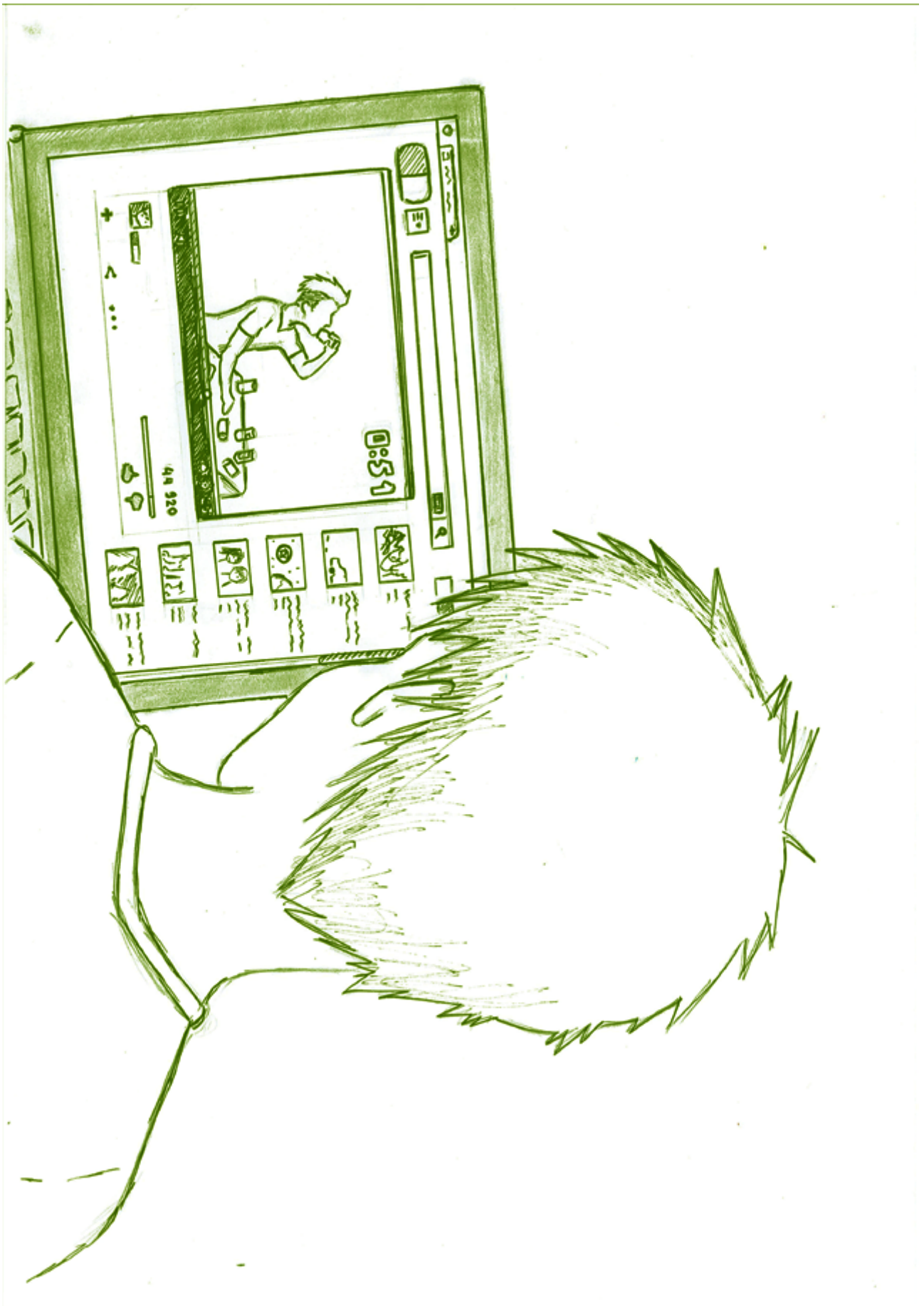
Juteltaisko liite 2

Juteltaisko liite 3

Juteltaisko liite 4

Juteltaisko liite 5 - ryhmätehtävä vanhemmille

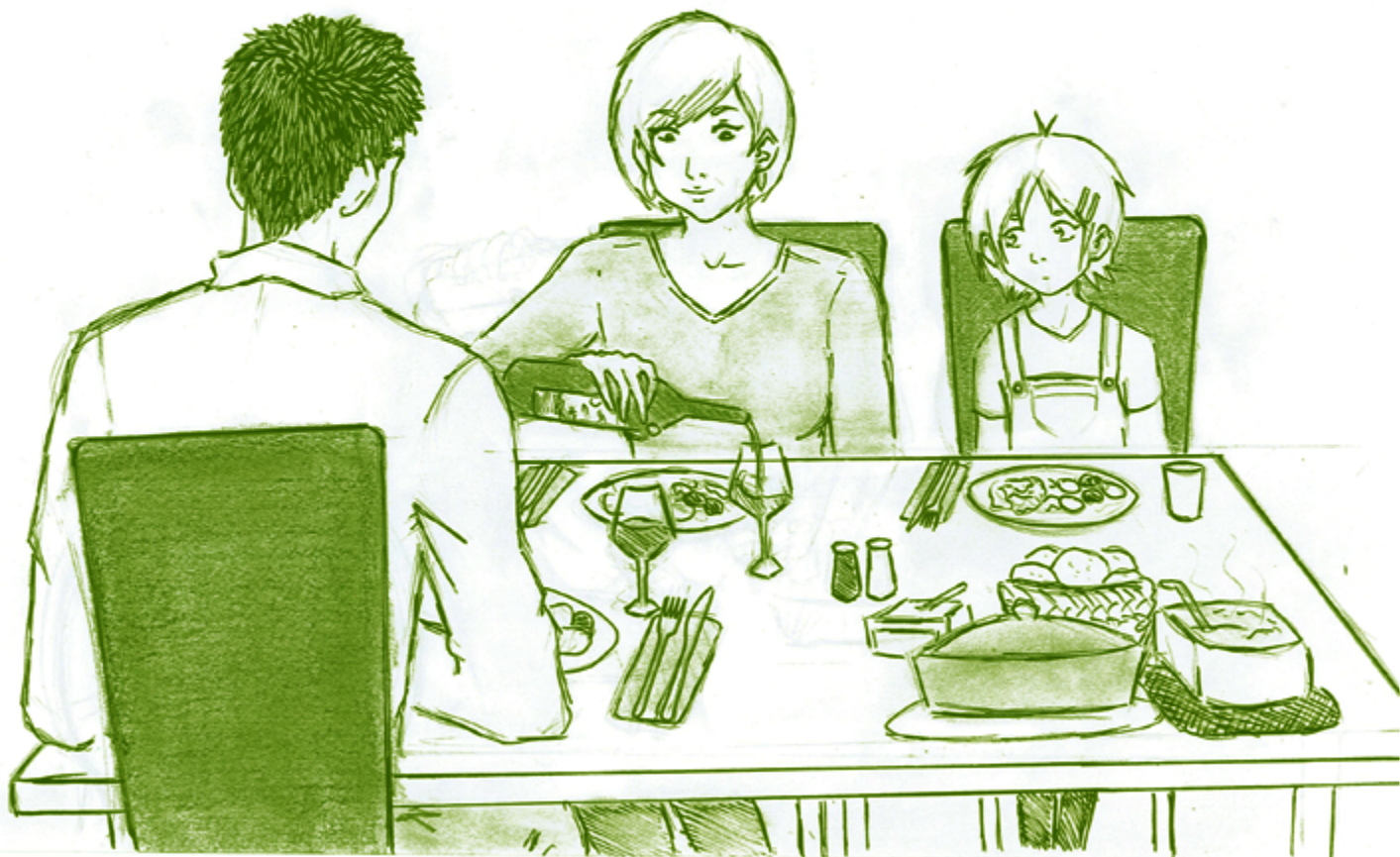
- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä arvelette alakoululaisten ajattelevan tilanteessa?
- Mitä arvelette yläkoululaisten ajattelevat tilanteessa?
- Mitä itse ajattelette alaikäisten tupakoinnista?
- Millaisia ohjeita olette antaneet omille lapsillenne siitä, miten kannattaisi suhtautua muiden nuorten tupakointiin?
- Miten vanhemmat voivat vaikuttaa siihen, että lapset eivät alkaisi tupakoida?

Juteltaisko liite 6 - ryhmätehtävä vanhemmille

- Mitä kuvassa tapahtuu?
- Mitä äiti voisi sanoa? Entä tytöt?
- Miksi vanhemman on tärkeää tietää, missä lapset ovat?
- Miten eri perheiden vanhemmat voisivat yhdessä huolehtia toistensa lasten vapaa-ajan turvallisuudesta?

Juteltaisko liite 7 - ryhmätehtävä vanhemmille

- Mitä kuvassa tapahtuu? / Millaisesta tilanteesta kuvassa voisi olla kyse?
- Mitä lapsi sanoo?
- Mitä vanhempi voisi vastata lapselle?
- Mitä vanhemman pitäisi ottaa huomioon?

Juteltaisko liite 8 - ryhmätehtävä vanhemmille

- Mitä kuvassa tapahtuu? / Millaisesta tilanteesta kuvassa voisi olla kyse?
- Mitä poika ajattelee?
- Miksi poika katselee juuri tätä videota?
- Mistä pojan ja vanhempien olisi hyvä keskustella?

JUTELTAISKO LIITE 9 - 5.-6. LUOKKALAISTEN PALAUTE

Koulu:

Luokka:

Sukupuoli: tyttö / poika

1. Mitä mieltä olet? Rengasta mielipidettäsi vastaava numero

4= täysin samaa mieltä, 3=melko samaa mieltä, 2=melko eri mieltä, 1=täysin eri mieltä

Alkoholista keskusteleminen on mielestäni tärkeää	4	3	2	1
Tupakasta keskusteleminen on mielestäni tärkeää	4	3	2	1
Oppitunneilla käsiteltiin asioita 5.-6. luokkalaisille sopivalla tavalla	4	3	2	1
Oppitunneilla mietin asioita oman asuinalueeni kannalta	4	3	2	1
Oppitunneilla mietin asioita oman perheeni kannalta	4	3	2	1
Oppitunnit olivat hyödyllisiä minulle	4	3	2	1
Arvelen, että oppitunnit olivat hyödyllisiä kavereilleni	4	3	2	1
Sain kertoa omia ajatuksiani oppitunneilla	4	3	2	1
Oppitunneilla tehty kuva/tarinat tehtävä oli kiinnostava	4	3	2	1
Oppitunneilla tehty "viestejä vanhemmille" -tehtävä oli kiinnostava	4	3	2	1

2. Mitä mieltä olit oppitunneista?

3. Mikä oli hyödyllisintä oppitunneilla?

4. Mitä muuta oppitunneilla olisi pitänyt mielestäsi käsitellä?

5. Oletko joskus keskustellut vanhempiesi kanssa alkoholista tai alkoholinkäytöstä?

Ympyröi kyllä tai ei, ja vastaa kysymykseen.

- Kyllä.** Mitä keskustelitte? Millaisessa tilanteessa?
- Ei.** Mitä arvelet, miksi ette ole keskustelleet?

6. Haluaisitko keskustella vanhempiesi kanssa alkoholista tai alkoholinkäytöstä näiden oppituntien jälkeen?

Ympyröi kyllä tai ei, ja vastaa kysymykseen.

Kyllä/Ei. Miksi?

7. Oletko joskus keskustellut vanhempiesi kanssa tupakasta tai tupakoinnista?

Ympyröi kyllä tai ei, ja vastaa kysymykseen.

- Kyllä.** Mitä keskustelitte? Millaisessa tilanteessa?
- Ei.** Mitä arvelet, miksi ette ole keskustelleet?

8. Haluaisitko keskustella vanhempiesi kanssa tupakasta tai tupakoinnista näiden oppituntien jälkeen?

Ympyröi kyllä tai ei, ja vastaa kysymykseen.

Kyllä / Ei. Miksi?

JUTELTAISKO LIITE 10 - VANHEMPAINILTA PALAUTE

Koulu:

Lapseni luokka:

Olen: isä / äiti / isäpuoli / äitipuoli / muu huoltaja

1. Mitä mieltä olet? Rengasta mielipidettäsi vastaava numero

4= täysin samaa mieltä, 3=melko samaa mieltä, 2=melko eri mieltä, 1=täysin eri mieltä

Alkoholista on mielestäni tärkeää keskustella lapsen kanssa	4	3	2	1
Tupakasta on mielestäni tärkeää keskustella lapsen kanssa	4	3	2	1
Sain vaikutelman, että oppitunneilla on käsitelty asioita 5.-6. luokkalaisille sopivalla tavalla	4	3	2	1
Vanhempainillassa mietin asioita oman asuinalueeni kannalta	4	3	2	1
Vanhempainillassa mietin asioita oman perheeni kannalta	4	3	2	1
Vanhempainilta oli hyödyllinen minulle	4	3	2	1
Arvelen, että vanhempainilta oli hyödyllinen muille vanhemmille	4	3	2	1
Kerroin omia ajatuksiani vanhempainillassa	4	3	2	1
Oppitunneilla tehty kuva/tarinat tehtävä oli kiinnostava	4	3	2	1
Oppitunneilla tehty ”viestejä vanhemmille” -tehtävä oli kiinnostava	4	3	2	1

2. Mitä mieltä olit vanhempainillasta? (Mikä oli hyödyllisintä vanhempainillassa? Mitä muuta oppitunneilla ja vanhempainillassa olisi pitänyt mielestäsi käsitellä? Muita ajatuksia?)

3. Oletko joskus keskustellut lapsesi kanssa alkoholista tai alkoholinkäytöstä?

Ympyröi kyllä tai ei, ja vastaa kysymykseen.

- Kyllä.** Mitä keskustelitte? Millaisessa tilanteessa?
- Ei.** Mitä arvelet, miksi ette ole keskustelleet?

4. Aiotko keskustella lapsesi kanssa alkoholista tai alkoholinkäytöstä näiden oppituntien jälkeen?

Ympyröi kyllä tai ei, ja vastaa kysymykseen.

Kyllä/Ei. Miksi?

5. Oletko joskus keskustellut lapsesi kanssa tupakasta tai tupakoinnista?

Ympyröi kyllä tai ei, ja vastaa kysymykseen.

- Kyllä.** Mitä keskustelitte? Millaisessa tilanteessa?
- Ei.** Mitä arvelet, miksi ette ole keskustelleet?

6. Aiotko keskustella lapsesi kanssa tupakasta tai tupakoinnista näiden oppituntien jälkeen?

Ympyröi kyllä tai ei, ja vastaa kysymykseen.

Kyllä / Ei. Miksi?

ånni

ånni-hanke on seitsemän koulutyötä tekevän järjestön yhteishanke, jonka tavoitteena on luoda ikä- ja kulttuurisensitiivinen sekä osallisuutta edistävä ehkäisevän päihdetyön toimintamalli vanhempien ja ammattikasvattajien työn tueksi.

SEURAA ÅNNI-HANKETTA:

ÅNNI-HANKE

ANNI-HANKE@EHYT.FI

@ANNI_HANKE

ÅNNI HANKE

WWW.ÅNNI.FI

WWW.INNOKYLÄ.FI > ÅNNI

**OSALLISTU KESKUSTELUUN SOSIAALISESSA MEDIASSA:
#JUTELTAISKO**